

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“

COM(2014) 130 final

(2015/C 012/17)

Spravodajca: **Stefano PALMIERI**

Európska komisia sa 16. mája 2014 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“

COM(2014) 130 final.

Podvýbor Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 poverený vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijal svoje stanovisko 5. septembra 2014.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 502. plenárnom zasadnutí 15. a 16. októbra 2014 (schôdza z 15. októbra 2014) prijal 168 hlasmi za, pričom 7 členov hlasovalo proti a 6 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Štyri roky po začatí uplatňovania stratégie Európa 2020 Európska komisia zverejnila oznámenie „Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“ a otvorila verejnú diskusiu ⁽¹⁾ o jej revízii v polovici uplatňovania.

1.2 Toto stanovisko, ktoré je oficiálnym príspevkom do verejnej diskusie Európskej komisie, je zároveň súčasťou integrovaného hodnotenia, ktoré vykonal Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) na žiadosť talianskeho predsedníctva Rady Európskej únie o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému nadchádzajúceho priebežného preskúmania stratégie Európa 2020.

1.3 EHSV pripravuje celkové hodnotenie stratégie Európa 2020 v polovici jej uplatňovania, ktoré bude obsahovať tieto dokumenty:

- rbracetop; projektovú správu zameranú na prehľad koncepcných aspektov riadenia stratégie Európa 2020;
- rbracetop; toto stanovisko SC/039;
- rbracetop; príspevky odborných sekcií a komisie CCMI, monitorovacích stredísk a kontaktnej skupiny udržiavajúcej styky s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti;
- rbracetop; príspevky národných hospodárskych a sociálnych rád a obdobných organizácií;
- rbracetop; závery a odporúčania štúdie, ktorú objednal riadiaci výbor EHSV pre stratégiu Európa 2020 a vypracoval A. Bellagamba: „Priorities, challenges and prospects for civil society: involvement in the Europe 2020 strategy beyond 2015 – Case study of four Member States (BE, FR, IT, NL)“.

⁽¹⁾ Pozri stránku Európskej komisie: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_sk.htm

1.4 Balík dokumentov, ktoré budú tvoriť preskúmanie stratégie v polovici jej uplatňovania a ktoré vypracuje EHSV, bude predstavený na konferencii na vysokej úrovni usporiadanej v rámci činnosti talianskeho predsedníctva Rady Európskej únie na tému „Za účinnejšiu stratégiu Európa 2020 – návrhy občianskej spoločnosti pre väčšie sociálne začlenenie a vyššiu konkurencieschopnosť v Európe“. Konferencia sa uskutoční 4. a 5. decembra 2014 v Ríme.

1.5 S cieľom predstaviť návrhy reformy stratégie Európa 2020, ktoré vypracovali rôzne interné orgány EHSV⁽²⁾ a v ich celej zložitosti prerokúvali na svojich schôdzach rôzne „pracovné skupiny“ sú v bode 4 tohto stanoviska uvedené **odporúčania EHSV na zaručenie skutočnej reformy stratégie Európa 2020**.

2. Prvé štyri roky stratégie Európa 2020: od účinkov krízy po dlhodobé tendencie

2.1 Stratégia Európa 2020 sa zrodila so zámerom zabezpečiť obnovenie konkurencieschopnosti a zamestnanosti EÚ, doplniť uzly štrukturálnej povahy a zároveň zaručiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť pre jej občanov. Ide o chýlostivé súvislosti, už aj vzhľadom na jednu z najhlbších kríz (za posledných osemdesiat rokov), pokiaľ ide o intenzitu a trvanie, ktorá môže výrazne ovplyvniť priebeh tejto stratégie.

2.1.1 Kríza zvýraznila už aj tak značné hospodárske a sociálne rozdiely v EÚ, odhalila nerovnorodosť v oblasti konkurencieschopnosti a sociálnej súdržnosti, vyostrila tendencie k polarizácii rastu a rozvoja, a mala negatívny vplyv na spravodlivé prerozdelenie príjmov, bohatstva a blahobytu medzi členskými štátmi a v rámci nich medzi európskymi regiónmi⁽³⁾.

2.2 Z analýzy vývoja a dôsledkov krízy, ktorú prináša oznámenie Komisie a jeho príloha⁽⁴⁾, je zrejmé, aký negatívny vplyv mala táto kríza na vykonávanie stratégie Európa 2020, pokiaľ ide o účinnosť, primeranosť a legitimitu jej modelu riadenia a príslušných cieľov.

2.3 Štruktúra európskeho hospodárskeho riadenia EÚ, ktorá je výrazne zameraná na úsporné opatrenia, podriadila dosiahnutie strednodobých a dlhodobých cieľov stratégie Európa 2020 rozpočtovej disciplíny.

2.3.1 Na jednej strane sa EHSV domnieva, že sú potrebné opatrenia na posilnenie politiky zameranej na konsolidáciu verejných financií niektorých členských štátov. Na druhej strane je však zrejmé, že úsporné opatrenia môžu priniesť očakávané výsledky, ak sa uplatnia v období hospodárskeho rastu. Ak sa však uplatnia automaticky v období hospodárskeho útlmu alebo dokonca recesie, akým v súčasnosti prechádza väčšina členských štátov, budú mať negatívny vplyv na rast. Dokazuje to skutočnosť, že v mnohých členských štátoch takáto politika nepriniesla očakávané výsledky v podobe obnovenia rozpočtovej rovnováhy⁽⁵⁾, ale spomalila alebo dokonca oneskorila hospodársku obnovu a vyostrila už aj tak znepokojujúcu situáciu v oblasti sociálnej dezintegrácie.

2.4 Zvládanie krízy pomocou hospodárskeho riadenia EÚ malo negatívny vplyv na proces dosahovania strednodobých a dlhodobých cieľov stratégie. Takto vznikli v niektorých členských štátoch EÚ problémy, ktoré v niektorých prípadoch predstavujú prekážku a štrukturálne obmedzenia hospodárskeho rozvoja a sociálnej súdržnosti EÚ.

⁽²⁾ EHSV (2014): príspevky špecializovaných sekcií EHSV, Strediska na monitorovanie trhu práce/Strediska na monitorovanie jednotného trhu/Strediska na monitorovanie udržateľného rozvoja/CCMI a kontaktnej skupiny k priebežnému hodnoteniu stratégie Európa 2020. Riadiaci výbor stratégie Európa 2020

⁽³⁾ „V Európe v roku 2012 priemerne zarobili osoby v najvyššej (prvej) príjmovej skupine skoro 40 % celkového príjmu, kým osoby v najnižšej (piatej) príjmovej skupine menej než 10 %“, zdroj: Eurostat (2014) Statistics in Focus č. 12/2014.

⁽⁴⁾ V tomto stanovisku nie sú z priestorových dôvodov uvedené všetky referenčné štatistické údaje, ktoré možno nájsť v dvoch uvedených dokumentoch: COM(2014) 130 final, prílohy 1 až 3.

⁽⁵⁾ V 28 členských štátoch EÚ sa v rokoch 2007 (posledný rok pred začiatkom krízy) až 2013 zadlženie verejného sektora zvýšilo z 58,8 % na 87,1 %, čo predstavuje nárast o 28,3 percentuálneho bodu. V prípade 18 členských štátov eurozóny sa zvýšilo zo 66,2 % na 92,6 %, čo predstavuje nárast o 26,4 percentuálneho bodu. Eurostat database: General government gross debt.

2.5 Dnes aj napriek povzbudivým výsledkom dosiahnutým v oblasti a) energetickej udržateľnosti a boja proti klimatickým zmenám a b) vzdelávania a boja proti predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky prichádzajú veľmi znepokojujúce signály, pokiaľ ide o výdavky na výskum a vývoj, trh práce, boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

2.5.1 Pokiaľ ide o výdavky na výskum a inovácie, zdá sa, že kríza zväčšila existujúce rozdiely medzi členskými štátmi EÚ; členské štáty, ktoré boli veľmi tlačené k fiškálnej konsolidácii (často išlo o členské štáty s nízkou mierou inovácií), citeľne znížili verejné výdavky na výskum a inovácie⁽⁶⁾. V EÚ sú výdavky na výskum a vývoj stále skoro o jeden percentuálny bod pod stanoveným cieľom 3,0 % a odhaduje sa, že v roku 2020 dosiahnu výšku 2,2 %. Negatívne na ne vplýva nízka úroveň súkromných investícií a málo ambiciózne ciele členských štátov.

2.5.2 Pokiaľ ide o trh práce, je možné okrem toho, že miera zamestnanosti sa v posledných rokoch nezvýšila a stále zostáva pod cieľom stanoveným v stratégii Európa 2020 (68,4 % v roku 2013: 74,2 % u mužov a 62,5 % u žien) zaznamenať zvlášť znepokojujúce signály:

- 26,2 milióna nezamestnaných;
- 9,3 milióna „rezignovaných“, ktorí sú ochotní pracovať, ale prácu už prestali hľadať;
- 12,0 milióna osôb bez práce dlhšie než jeden rok;
- od roku 2008 (prvého roku krízy) došlo v Európskej únii k strate 6 miliónov pracovných miest (so všetkým, čo to znamená, pokiaľ ide o stratu odborných schopností a poznatkov);
- 5,5 milióna je mladých nezamestnaných (vo veku do 25 rokov).

Je to situácia, ktorá je sama o sebe zvlášť znepokojujúca a ktorá má v niektorých členských štátoch Európskej únie tendenciu sa zhoršiť, pokiaľ ide o mladých ľudí, osoby, ktoré boli vytlačené z trhu práce v pokročilom veku, a účasť žien na trhu práce.

2.5.3 Pokiaľ ide o osoby, ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie, ich počet sa zvýšil zo 114 miliónov v roku 2009 na 124 miliónov v roku 2012. Je to trend, ktorý by sa mohol ešte zhoršiť, ak vezmeme do úvahy oneskorené účinky krízy. Cieľ EÚ znížiť počet osôb, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, na 96,4 milióna do roku 2020 je ťažko dosiahnuteľný, pretože už v roku 2012 ich bolo o 28 miliónov viacej než je stanovený cieľ.

2.5.4 Skutočnosť, ktorá robí už aj tak ťažkú situáciu ešte problematickejšou, sa týka zvýšenia počtu osôb, ktoré žijú v stave materiálneho nedostatku, a percenta osôb v produktívnom veku, ktoré žijú v rodinách, v ktorých nikto nepracuje.

2.5.5 Kríza zväčšila už aj tak veľké rozdiely medzi členskými štátmi a zvýraznila značné rozdiely v konkurencieschopnosti a sociálnej súdržnosti. Taká nerovnorodosť jasne ukazuje, nakoľko sú potrebné reformné návrhy, aby opatrenia boli maximálne efektívne tam, kde sú problémy najväčšie.

2.5.6 Všetky tieto údaje jasne ukazujú, aké dôležité je zamerať sa na investície do rastu a tým podporiť konkurencieschopnosť a podmienky pre podniky, zvlášť malé a stredné podniky, aby dokázali udržať a vytvoriť pracovné miesta.

3. Analýza hlavných bodov stratégie Európa 2020: riadenie, ciele, účasť a vykonávanie

3.1 Z analýzy doposiaľ dosiahnutých výsledkov vyplýva, že ide stratégiu, ktorá sa ukázala ako úplne nepostačujúca na dosiahnutie cieľov, ktoré si stanovila. Je vhodné pristúpiť k reforme stratégie Európa 2020, aby sa stala efektívnejšou a účinnejšou a aby sa odvrátila hrozba, že bude neúspešnou tak, ako predchádzajúca Lisabonská stratégia. Je veľmi dôležité zamerať sa na viacero cieľov, aby sa medzi nimi zabezpečil súlad a zaručila ich implementácia.

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014) *Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation*. Bruegel Policy Contribution. Issue 2014/06.

3.2 Hlavné problematické miesta stratégie Európa 2020 sú zjavné v oblasti riadenia, cieľov, účasti občianskej spoločnosti a jej vykonávania.

3.3 Systém riadenia stratégie Európa 2020 je slabý a málo účinný na to, aby členské štáty prinútil dodržiavať prijaté záväzky v oblasti dosahovania cieľov (a hlavných iniciatív) stanovených v stratégii.

3.3.1 V štruktúre riadenia stratégie dostala inštitucionálnu podobu štruktúrna deformácia znamenajúca prevahu hospodárskych aspektov nad sociálnym a environmentálnym riadením tým, že sa ciele stratégie Európa 2020 podriadili makroekonomickým prioritám európskeho semestra, a to na úkor dosiahnutia cieľov v oblasti konkurencieschopnosti a sociálnej súdržnosti EÚ a udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi.

3.3.2 Európsky semester, ktorý sa začína ročným prieskumom rastu a končí vypracovaním „odporúčaní pre jednotlivé krajiny“, často stanovil priority, ktoré účinne nepodporujú dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020. K tomu treba dodať, že členské štáty nerešpektujú „odporúčania pre jednotlivé krajiny“ pri stanovovaní svojich ročných národných stratégií (národných programov reforiem) a pri prijímaní príslušných rozhodnutí v oblasti rozpočtu, štrukturálnych reforiem, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky⁽⁷⁾.

3.4 Stanovenie cieľov a príslušných navrhovaných ukazovateľov pri príprave stratégie Európa 2020 nebolo ani záväzné, ani sa mu nedostalo širokej podpory občanov Únie. Okrem cieľov v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a využívania obnoviteľných zdrojov energie, ktoré spadajú do právne záväzného rámca, si mohol každý členský štát doposiaľ stanoviť svoje vlastné ciele, avšak výsledky sú často veľmi skromné.

3.4.1 Kvantitatívne meranie cieľov sa neopiera o kvalitatívne hodnotenie: „brilantnosť“ sociálno-ekonomického systému nemožno merať len na základe kvantitatívnych ukazovateľov, ako sú napríklad výdavky na výskum alebo počet novovytvorených pracovných miest, ale musia sa zohľadniť aj kvalitatívne aspekty, napríklad druh inovácií uvedených na „trh“ a kvalitatívna úroveň vytvorených pracovných miest.

3.5 Občianska spoločnosť nie je do stratégie Európa 2020 patrične zapojená, ani na národnej, ani na európskej úrovni. Činitele rozhodujúce pre túto situáciu sú:

- slabá komunikácia o stratégii Európa 2012 a jej slabá propagácia, čo z nej urobilo nástroj, ktorý poznajú a využívajú hlavne odborníci;
- neochota niektorých členských štátov zapojiť organizovanú občiansku spoločnosť do plánovania opatrení stratégie Európa 2020;
- absencia skutočného prepojenia medzi činnosťou občianskej spoločnosti na európskej úrovni a na národnej a miestnej úrovni;
- opatrenia prijaté s cieľom čeliť účinkom krízy (vrátane harmonogramu európskeho semestra) sa prekrývajú s iniciatívami stratégie Európa 2020, čo sťažuje sociálnym partnerom a organizáciám zastupujúcim občiansku spoločnosť pochopenie procesu rozvoja stratégie a možnosti zapojiť sa do nej;
- nedostatočná dostupnosť obmedzených finančných zdrojov neumožňuje efektívne a účinné zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do stratégie Európa 2020.
- nedostatočné zapojenie sociálnych partnerov v niektorých krajinách do konzultácií v rámci európskeho semestra.

⁽⁷⁾ Štúdia Európskeho parlamentu (2014): A „traffic light approach“ to the implementation of the 2011 and 2012 Country Specific Recommendations (CSRs). Oddelenie pre podporu správy hospodárskych záležitostí.

3.6 Aj napriek postupom dohodnutým na úrovni Európskej rady, nespočetným programom spolupráce uplatňovaným v rámci EÚ a povedomiu, že k výzvam a cieľom stanoveným v stratégii Európa 2020 nemožno efektívne pristupovať len prostredníctvom opatrení jednotlivých národných systémov, vykonávanie stratégie Európa 2020 je poznačené nedostatkom účinnej spolupráce a solidarity medzi členskými štátmi.

3.7 Hlavné iniciatívy by boli mohli rozhodujúcim spôsobom podporiť koordináciu európskych a národných politík a pomôcť dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020, obnoviť hospodársky rast a zamestnanosť prostredníctvom účinnejšieho využívania „hybných pák rozvoja“ a príležitostí, ktoré ponúkajú štrukturálne fondy⁽⁸⁾, európska územná spolupráca⁽⁹⁾ a priamo riadené programy. Hlavné iniciatívy by sa mali lepšie zvládať, mali by byť zrozumiteľnejšie, viac prepojené a nemali by sa prekryvať.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA EHSV NA ZARUČENIE SKUTOČNEJ REFORMY STRATÉGIE EURÓPA 2020

4. Za nový koncepčný rámec stratégie Európa 2020

4.1 EÚ musí čeliť dvojitej výzve: na jednej strane sa musí čo najskôr dostať z krízy, ktorej účinky výrazne oslabili jej hospodársky a sociálny systém, na druhej strane musí posilniť model inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu navrhnutého v stratégii Európa 2020 s cieľom riešiť štrukturálne problémy spôsobujúce nedostatočnú konkurencieschopnosť európskeho systému.

4.1.1 V tejto súvislosti sa EHSV domnieva, že je potrebné podporiť taký model rozvoja, v rámci ktorého členské štáty EÚ budú síce pokračovať v štrukturálnych reformách zameraných na ozdravenie a spoľahlivosť národných financií, ale zároveň dokážu podporiť vykonávanie politík, ktoré budú schopné podporiť európsku konkurencieschopnosť a jej hlavných aktérov (pracovníkov, súkromné podniky a sociálne podniky), podporiť kvantitatívny a kvalitatívny rast európskych investícií (materiálnych, nemateriálnych a sociálnych), vytvárať viac a lepších pracovných miest, podporovať sociálnu a územnú súdržnosť, riešiť problémy zvýšenej nezamestnanosti a úrovne chudoby a sociálneho vylúčenia⁽¹⁰⁾.

4.1.2 V tomto kontexte bude teda účelné urobiť z hospodárskej a menovej únie činiteľa trvalejšej a odolnejšej stability a rastu, zvýšiť celosvetovú príťažlivosť EÚ ako miesta, kde sa oplatí vyrábať a investovať, naplno využiť potenciál jednotného trhu vo všetkých aspektoch, investovať a pripraviť európske hospodárstvo na budúcnosť, podporiť prostredie priaznivé pre podnikanie a vytváranie pracovných miest, podporiť udržateľné životné prostredie a posilňovanie systému sociálneho zabezpečenia, aby bolo možné riešiť sociálne zmeny a problémy.

4.2 Pre EHSV znamená radikálna reforma stratégie Európa 2020 dôkladné prepracovanie koncepcií a kľúčových činiteľov stratégie zavedenej pred štyrmi rokmi, a to pokiaľ ide o samotnú koncepciu rozvoja, z ktorej stratégia vychádza, stanovenie cieľov, opatrení na ich dosiahnutie a príslušného monitorovania a hodnotenia, stanovenie účinného a efektívneho viacúrovňového riadenia stratégie, zvýšenie účasti občanov a organizácií občianskej spoločnosti.

4.3 Aby bol rozvoj podporovaný reformou stratégie Európa 2020 skutočne udržateľný, je veľmi dôležité posilniť jej holistický prístup rozšírením hospodárskych cieľov o sociálne a environmentálne ciele. Bude potrebné podporiť prístup umožňujúci dôkladné zhodnotenie všetkých foriem kapitálu tak v čase, ako aj v priestore, a tak zabezpečiť uspokojovanie súčasných potrieb bez ohrozenia uspokojovania potrieb budúcich generácií.

⁽⁸⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320 – 469.

⁽⁹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1299/2013 zo 17. decembra 2013, Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, p. 259–280.

⁽¹⁰⁾ Viac o výskumnom projekte na <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Bude veľmi dôležité zosúladiť koncepciu udržateľného rozvoja a príslušné ciele stratégie Európa 2020 s tým, čo je uvedené v článku 3 ods. 1, 2 a 3 Zmluvy o Európskej únii⁽¹¹⁾ a podporiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť prostredníctvom silnejšej spolupráce a solidarity medzi členskými štátmi a udržateľného rozvoja založeného na vyrovnanom hospodárskom raste a vysoko konkurencieschopnom sociálnom trhovom hospodárstve výrazne zameranom na blahobyt občanov, konkurencieschopnosť a plnú zamestnanosť.

4.3.2 V stratégii Európa 2020 sa musí tiež zohľadniť úloha EÚ v celosvetovom kontexte. Revízia stratégie musí byť úzko prepojená s Programom Organizácie spojených národov pre udržateľný rozvoj po roku 2015⁽¹²⁾ a musí zabezpečiť riadnu implementáciu globálnych cieľov udržateľného rozvoja v EÚ a zo strany EÚ.

4.3.3 EÚ bude musieť zahrnúť do svojho časového plánu aj obdobie po roku 2020, aby bolo možné iniciovať dlhodobý prechod na hospodárstvo EÚ, ktoré bude odolné, konkurencieschopné, efektívne využívať prírodné zdroje a inkluzívne. Revízia stratégie Európa 2020 by sa preto mala urýchlene dokončiť a mal by sa začať konzultačný proces, ktorý bude viesť k integrovanej politickej stratégii pre udržateľnú EÚ v globalizovanom svete s časovým obdobím zahŕňajúcim aspoň rok 2030.

4.4 V súlade s holistickým prístupom ku koncepcii udržateľného rozvoja sa musí v stratégii Európa 2020 výraznejšie podporiť kvalitatívny rozmer cieľov. Rásť znamená prirodzene sa zväčšovať a teda zahŕňa kvantitatívny rozmer, kým rozvíjať sa znamená zväčšovať svoje kvality a schopnosti. Kvalitatívny rozmer rozvoja sa zhodnocuje realizáciou a rozširovaním zvláštností a možností sociálno-ekonomického systému.

4.4.1 Ciele stratégie Európa 2020 musia byť paritne začlenené do novej štruktúry hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho riadenia, hlavne do európskeho semestra, a tým aj do ročnej analýzy rastu, národných reformných programov a odporúčaní pre jednotlivé krajiny, a nemôžu byť stále podriadené hospodárskym a fiškálnym cieľom.

4.4.2 EHSV zdôrazňuje, že k HDP je nevyhnutné stanoviť systém doplnujúceho merania na meranie dosahu prijímaných politík na spoločnosť, rodiny a jednotlivcov⁽¹³⁾. V tejto súvislosti bude potrebné zaviesť porovnávaciu tabuľku týkajúcu sa sociálnej oblasti a zaručiť jej skutočné uplatnenie v rámci európskeho semestra⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Z tohto pohľadu je veľmi dôležité vytvoriť monitorovací systém založený na ukazovateľoch, ktoré zohľadnia disponibilné príjmy domácností, kvalitu života, udržateľnosť životného prostredia, sociálnu súdržnosť, zdravie a celkový blahobyt súčasných a budúcich generácií. EHSV sa domnieva, že na spustenie a riadenie nového systému monitorovania by bolo vhodné uviesť do činnosti aj nový orgán, do ktorého by boli zapojené príslušné inštitúcie.

4.5 Stratégia Európa 2020 bude úspešná len vtedy, ak bude mať viacúrovňové štruktúrované riadenie, aby mohla čeliť mnohým objavujúcim sa výzvam, a ak sa všeobecné usmernenia dohodnuté na európskej úrovni prenesú do konkrétnych národných a regionálnych opatrení.

4.5.1 V tomto kontexte sa musí posilniť hospodárske riadenie EÚ vo všeobecnosti a konkrétne európskej menovej únie tým, že sa doplní stratégiou Európa 2020. Týmto spôsobom bude možné zabezpečiť uskutočnenie štrukturálnych reforiem členskými štátmi účinnou spolupracou a preberaním zodpovednosti. Preto by bolo vhodné dosiahnuť skutočnú synergiu medzi riadiacimi, kooperačnými a kontrolnými funkciami, ktoré vykonávajú Európska rada, Rada pre konkurencieschopnosť, Komisia a Európsky parlament.

4.5.2 Členské štáty musia patrične vziať do úvahy „odporúčania pre jednotlivé krajiny“, prijaté Európskou radou, pri vypracúvaní svojich ročných stratégií stanovených v národných programoch reforiem a pri prijímaní príslušných rozhodnutí v oblasti rozpočtu, štrukturálnych reforiem, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 14 – 20.

⁽¹⁴⁾ Posilnenie sociálneho rozmeru hospodárskej a menovej únie, COM(2013) 690 provisoire.

4.6 Je nutné posilniť úlohu organizovanej občianskej spoločnosti v rôznych fázach plánovania a vykonávania európskych politík. Dosahovanie cieľov stratégie Európa 2020 sa musí podporiť posilnením úlohy a účasti organizovanej občianskej spoločnosti na ročnom prieskume rastu, a pri stanovovaní národných reformných programov a odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Toto posilnenie možno dosiahnuť prijatím efektívnejšieho a včasnejšieho harmonogramu európskeho semestra, ktorý organizovanej občianskej spoločnosti umožní včas vyjadriť svoju mienku, teda v čase, keď bude ešte možné účinne prispieť k rozhodovaciemu procesu. Toto je potrebné zabezpečiť na troch úrovniach riadenia stratégie: na európskej, národnej a regionálnej.

5. Prierezové a sektorové politiky ako podpora stratégie Európa 2020

5.1 EHSV sa domnieva, že na to, aby sa stratégia Európa 2020 stala hybnou silou konkurencieschopnosti a súdržnosti na podporu hospodárskeho, udržateľného a začleňujúceho rastu Európy počas nasledujúcich piatich rokov, je potrebné vykonávanie integrovanej stratégie pozostávajúcej z **prierezových** (alebo horizontálnych) **politík** a **sektorových** (alebo vertikálnych) **politík**.

5.1.1 Úlohou **prierezových** (alebo horizontálnych) **politík** musí byť vytváranie podmienok na zhodnocovanie hlavných aktérov obnovy európskej konkurencieschopnosti, ktorými sú **pracovníci, bežné podniky a podniky sociálneho hospodárstva**.

5.1.2 **Sektorové** (alebo vertikálne) **politiky** musia predstavovať piliere, ktoré budú zárukou skutočného oživenia stratégie Európa 2020 prostredníctvom oživenia **priemyselnej politiky**, zjednotenia energetickej politiky, posilnenia **výskumu a inovácie**, a takisto podpory činiteľov posilnenia **konkurencieschopnosti európskeho systému spojeného so systémom sociálneho zabezpečenia a s bojom proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu** ⁽¹⁵⁾.

5.2 Referenčnými aktérmi **prierezových politík** novej stratégie Európa 2020 musia byť **pracovníci, súkromné podniky** ⁽¹⁶⁾ a **podniky sociálneho hospodárstva** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 Pokiaľ ide o sociálnych partnerov, medzi hlavné priority stratégie Európa 2020 je potrebné zaradiť vytváranie kvalitných pracovných miest ako nástroja, ktorým možno bojovať proti rastúcej segmentácii trhu práce a proti nezamestnanosti.

5.2.1.1 Systémy vzdelávania, rekvalifikácie a celoživotného vzdelávania je nutné prispôbiť požiadavkám a rozvoju trhu práce.

5.2.1.2 Je potrebné podporovať vzdelávanie v oblasti podnikania a rozvoj nových prístupov k vzdelávaniu a systémov vzdelávania s cieľom poskytnúť ľuďom kvalifikáciu vhodnú na zhodnotenie ľudského kapitálu.

5.2.1.3 Dôležité je zhodnotiť a podporiť úlohu verejných služieb zamestnanosti pri usmerňovaní, začleňovaní a opätovnom začleňovaní ľudí do trhu práce.

5.2.1.4 Veľmi dôležité je venovať väčšiu pozornosť politikám podpory zamestnanosti, predovšetkým pokiaľ ide o mladých ľudí, osoby, ktoré sa ocitli mimo trhu práce v pokročilom veku, ženy a osoby so zdravotným postihnutím. Rovnako je dôležité viac sa zamerať na problémy súvisiace so zamestnaním tých ľudí, ktorí nie sú zachytení v oficiálnych štatistikách, pretože sú mimo trhu práce (bezdomovci alebo osoby bez trvalého bydliska, Rómovia atď.).

5.2.1.5 Je žiaduce stanoviť nový cieľ v rámci stratégie Európa 2020, ktorým by bolo zníženie nezamestnanosti mladých ľudí o 50 % do roku 2020.

5.2.2 Pokiaľ ide o **podniky**, s osobitným zameraním na malé a stredné podniky, bude potrebné podporiť modernú kultúru podnikania, ktorá bude vychádzať z priorít stanovených v iniciatíve „Small Business Act“ ⁽¹⁸⁾ a „Akčnom pláne pre podnikanie 2020“ ⁽¹⁹⁾ a dokáže podnikom pomôcť premeniť príležitosti, ktoré im ponúka prístup k európskemu financovaniu a technologická inovácia, na hybnú silu podporujúcu konkurencieschopnosť a zamestnanosť.

⁽¹⁵⁾ Podrobnejšie preskúmanie navrhovaných opatrení umožňuje vyššie uvedený dokument EHSV (2014).

⁽¹⁶⁾ Používame všeobecný termín podniky, pod ktorým chápeme podnikateľské subjekty jednak pokiaľ ide o ich typ (samostatne zárobkovo činné osoby, slobodné povolania, podniky so zamestnancami a sociálne podniky), ako aj o ich veľkosť (mikropodniky, malé, stredné a veľké podniky).

⁽¹⁷⁾ Sociálne hospodárstvo zahŕňa tak malé a stredné podniky a veľké podniky, ako aj družstvá, vzájomné spoločnosti, združenia, nadácie, sociálne mimovládne organizácie atď.

⁽¹⁸⁾ *Najskôr myslieť v malom – Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu*, COM(2008) 394 final.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 75 – 80.

5.2.2.1 V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť podmienky, ktoré budú zárukou, že hospodárske subjekty budú môcť súťažiť na trhu bez deformácií spôsobených nadmerným byrokratickým zaťažением alebo nečestnými a neregulárnymi metódami a postupmi.

5.2.2.2 Okrem toho sa musí preskúmať možnosť poskytovania rôznych foriem odbornej pomoci pre malé a stredné podniky⁽²⁰⁾ v niektorých konkrétnych etapách, napríklad pri zakladaní nového podniku, internacionalizácii, využívaní kapitálového trhu, výskume, vývoji a inovácii.

5.2.3 Podniky sociálneho hospodárstva sú kľúčovými prvkami európskeho hospodárskeho modelu, pretože predovšetkým na miestnej a regionálnej úrovni predstavujú hybnú silu sociálnej inovácie a prostredníkom vytvárania pracovných miest, udržateľného rastu a súdržnosti. Zavádzajú nové a flexibilné metódy poskytovania služieb a inovácie v oblasti produktov, procesov a organizácie.

5.3 Skutočné oživenie stratégie Európa 2020 bude závisieť od zhodnotenia týchto **sektorových politík**.

5.3.1 **Oživením európskej priemyselnej politiky** bude možné zabezpečiť zlepšenie konkurencieschopnosti európskeho výrobného systému. EÚ sa musí stať opäť konkurencieschopnou ako systém a na to potrebuje správnu priemyselnú politiku. Výrobný sektor musí opäť dosiahnuť podiel 20 % HDP (v roku 2012 bol tento podiel 15,3 %).

5.3.1.1 Potrebná je priemyselná politika, ktorá dokáže podporiť:

- rbracetop; strategickú integráciu hodnotového reťazca v rôznych sektoroch: výrobnom, agropriemyselnom, v sektore služieb;
- rbracetop; presadzovanie priemyselných odvetví využívajúcich vysoko vyspelé (hightech) a stredne vyspelé technológie (medium-high tech) a služieb vyžadujúcich vysokú úroveň znalostí (knowledge intensive services);
- rbracetop; rozvoj európskeho trhu, ktorý dokáže zaručiť spravodlivé konkurenčné prostredie a podporiť mobilitu pracovníkov slobodných povolání, stredne a vysoko špecializovaných pracovníkov a služieb;
- rbracetop; vysoko špecializované funkčné prepojenia medzi verejným sektorom a poskytovateľmi služieb vyžadujúcimi vysoký stupeň znalostí s cieľom zlepšiť a zhodnotiť produktivitu verejného sektora;
- rbracetop; zhodnotenie príležitostí na rozvoj ponúkaných ekologickým hospodárstvom a ekologický prechod EÚ na model výroby a spotreby v súlade so zásadou udržateľného rastu (prepojením s programom rozvoja a cieľmi udržateľného rozvoja po roku 2015)⁽²¹⁾;
- rbracetop; strategický sektor modrého hospodárstva prostredníctvom inovácie s cieľom premeniť príležitosti na rozvoj spojené s hlavnými hodnotovými reťazcami (modrý priemysel, modrá logistika, modrý cestovný ruch, modré potraviny, modrá energia, modré zdroje) na hospodárske, environmentálne a sociálne výhody pre podniky a európskych občanov.

5.3.2 Veľmi dôležité je **podporiť v Európskej únii spoločnú energetickú politiku**. Vzhľadom na rozsiahly dosah energetiky na hospodárstvo riadna priemyselná politika nemôže vzniknúť bez spoločných zásad, ako je napríklad:

- prispôsobenie a zníženie rozdielov v cenách energie;
- zlepšenie podmienok pre vnútorný obchod s energiou;
- zníženie energetickej závislosti od tretích krajín;
- rozvoj obnoviteľných zdrojov energie.

⁽²⁰⁾ EHSV odkazuje na správu „Action Lines: Bolstering the business of liberal professions“ pracovnej skupiny „Slobodné povolania“ Európskej komisie, ktorá bola zverejnená 12. marca 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 Rozvoj **výskumno-inovačných politík, zhodnotenie informačných a komunikačných technológií, ako aj digitalizácia hospodárstva** predstavujú oblasti s významným potenciálom obnovy európskej konkurencieschopnosti. Tu je možné uplatňovať nové účinné a efektívne formy spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom.

5.3.3.1 V tejto súvislosti EHSV pokladá za vhodné:

- rbracetop; podporiť malé a dynamické štátne agentúry, ktoré dokážu spropagovať príležitosti na strednodobé a dlhodobé financovanie schopné zaručiť potrebné prepojenie medzi vedou a priemyslom;
- rbracetop; zhodnotiť informačné a komunikačné technológie, ktoré sú nástrojom umožňujúcim podporiť dynamiku hospodárskych subjektov (malé a stredné podniky využívajúce tieto technológie rastú rýchlejšie);
- rbracetop; zintenzívniť finančnú podporu výskumu, vývoja a inovácií a vo všetkých členských štátoch podporiť zlepšovanie spolupráce medzi vysokými školami, výskumnými ústavmi a podnikmi;
- rbracetop; podporiť digitalizáciu hospodárstva, ktorá je príležitosťou spojiť súkromný záujem s prínosom pre verejnosť, pretože podnikateľom umožňuje plne využiť príležitosti, ktoré ponúka trh, a zároveň občanom sprístupňuje nové digitálne produkty a verejné služby.

5.3.4 Podľa EHSV je potrebné podporiť tie **činitele posilňovania konkurencieschopnosti, ktoré sú spojené so systémom sociálneho zabezpečenia**. Účinná politika sociálneho zabezpečenia môže byť veľmi dôležitým činiteľom obnovy konkurencieschopnosti EÚ, pretože môže zabezpečiť prostredie, v ktorom rizikové činitele, neudržateľné na úrovni jednotlivcov (občanov), možno neutralizovať konkrétnymi opatreniami v oblasti sociálneho zabezpečenia. Zvýšiť treba úsilie zamerané na ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci. EHSV sa domnieva, že je veľmi dôležité viacej podporiť začleňovanie osôb s postihnutím ⁽²²⁾ a rodový rozmer ⁽²³⁾ a zabrániť diskriminácii a vylúčeniu na základe rasy, etnického pôvodu, veku, náboženstva alebo sexuálnej orientácie.

5.3.4.1 Vzhľadom na prognózy o starnutí obyvateľstva ⁽²⁴⁾ v Európe je veľmi dôležité udržať a podľa možnosti zvýšiť úsilie vyvíjané v oblasti demografických zmien. Kľúčovým predpokladom uplatnenia pozitívnych aspektov, ktoré demografické zmeny so sebou prinášajú tak pre starnúcich ľudí, ako aj pre spoločnosť ako celok, je to, aby mali ľudia možnosť starnúť v zdravých a bezpečných podmienkach ⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 Podľa EHSV by sa opatrenia hospodárskej politiky mali najskôr posúdiť z hľadiska vplyvu v sociálnej oblasti, aby sa zabránilo prijatiu takých opatrení, ktoré by mohli zvýšiť mieru chudoby a sociálneho vylúčenia.

5.3.4.3 Okrem toho bude potrebné podporiť integrovanú stratégiu aktívneho začleňovania, ktorá má zaručiť:

- náležitú podporu príjmov;
- sociálne začlenenie prostredníctvom trhu práce;
- prístup ku kvalitnej práci a službám; podporu sociálnej inovácie;
- rozširovanie sociálneho hospodárstva do strategických sektorov opatrovateľských a asistenčných služieb.

5.4 EHSV sa domnieva, že na podporu stratégie Európa 2020 bude nutný rozsiahly plán materiálnych a nemateriálnych investícií do infraštruktúry a sociálnej oblasti zameraný výlučne na obnovu konkurencieschopnosti EÚ ⁽²⁶⁾. Rada bude musieť schváliť vyčlenenie ďalších prostriedkov potrebných na jeho financovanie a Komisia bude musieť dohliadať na jeho účinnosť a efektívnosť a zároveň monitorovať špecifické štrukturálne reformy každej krajiny.

⁽²²⁾ Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér, COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ Stratégia rovnosti žien a mužov 2010 – 2015, COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Správa Európskej komisie o starnutí z roku 2012.

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 55 – 58.

⁽²⁶⁾ Ako navrhol Jean-Claude Juncker, kandidát na predsedu Európskej komisie, v politických usmerneniach pre budúcu Komisiu dňa 15. júla 2014 v Štrasburgu.

EHSV v tejto súvislosti opakuje svoje návrhy, ktoré vyjadril v nedávnom stanovisku⁽²⁷⁾ týkajúcom sa na jednej strane významu verejných investícií členských štátov a na druhej strane zmiernenia alebo dočasného pozastavenia úsporných opatrení počas krízy.

V tomto duchu EHSV odporúča uplatniť pravidlá paktu stability a rastu s maximálnou flexibilitou, ktorá je nutná vzhľadom na hospodársku a sociálnu situáciu.

5.4.1 „Materiálne“ investície do infraštruktúry bude treba nasmerovať na dve veľké oblasti. Najskôr bude treba zaručiť údržbu, obnovu a modernizáciu architektonického a historického dedičstva, bytového fondu a dopravných sietí (železničných, cestných a námorných). Rovnako dôležitá bude údržba a zabezpečenie európskej hydrogeologickej a pobrežnej infraštruktúry. Druhá oblasť sa týka „nemateriálnych“ investícií spojených s rozvojom sietí informačných a komunikačných technológií. Financovanie tohto investičného plánu bude možné zabezpečiť prostredníctvom Európskej investičnej banky, emisiou účelových európskych dlhopisov a úpravou viacročného finančného programu na roky 2014 – 2020, ktorá je naplánovaná na rok 2016.

5.4.2 Sociálne investície musia umožňovať boj proti chudobe, nebezpečenstvu sociálneho vylúčenia a podporu obnovy zamestnanosti v Európe. Potrebný je plán investícií vo výške 2 % HDP, ktorý nebude zahrnutý do zúčtovania deficitu a bude monitorovaný, aby sa zaručila jeho efektívnosť a účinnosť. Plán, ktorý bude možné zamerať na zdravotnícke služby, opatrovateľské a asistenčné služby úzko spojené s demografickou dynamikou členských štátov, na posilnenie systému vzdelávania, odbornej prípravy a rekvalifikácie, sociálneho bývania atď. Toto financovanie nebude zahrnuté do zúčtovania deficitu a zárukou mu bude daň z finančných transakcií.

V Bruseli 15. októbra 2014

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Stanovisko ECO/357 na tému „Dobudovanie hospodárskej a menovej únie – návrhy Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru pre nadchádzajúcu európsku legislatúru“, spravodajcovia van Iersel a Cedrone (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).